

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Svccinctam Doctrinarum Asceticarum Svmmam Comprehendens - Quam
ad majorem omnium in Ascensi proficere cupientium utilitatem ac
subsidium

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1685

Caput II. De Theologicis Virtutibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48214)

CAPUT II.

DE THEOLOGICIS VIRTUTIBUS

HArum tres assignantur, Fides, Spes, Caritas, quibus S. Bernardus l. 10. sup. ps. qui habitavit in castris dicitur: *Dicit Fides: Parata sunt magna, inexcogitabilia, Fidelibus suis. Dicit Spes: Mihi illa servantur, tertia quidem Caritas, cirro, ait, ad illa.*

§. I.

De Fide.

I. Est donum DEI, ac lumen, quo illustratus homo firmiter assentitur omnibus, quæ DEUS revelavit, & nobis per Ecclesiam credenda proposuit, qua sequentia bene capere, aliisque inculcare debet. Asceta.

II. Primò bene apprehendat, quid, & quomodo facienda sit fides, nempe quòd sit lumen præcipuum supernaturale Spiritus sancti, in Christiani hominis intellectum infusum, quo fit propensus ad credendum quicquid Ecclesia credi jubet, etiamsi rationes, quibus veritas credendorum innititur, minimè perspiciat. Porro lumen tanti esse faciendum in anima, quantum in oculis est in corpore, ita ut merito dicitur S. Chrysostomus: Fides Religionis Catholice fundamentum est animæ, ostium vitæ, suadamentum salutis æternæ.

III. Secundò bene intelligat præcipua duo officia Fidei supernaturalis, quorum prius est, hominem perfecte subicere DEO, ut ipsius instructionem & imperium rationem prompto & benevolo animo suscipiat, justitiam illi

Illud Patris cœlestis mandatum : Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui : ipsum audite.

Posterius est, ut mores & vitam nostram ordinet, ne per affectiones inordinatas, aut Dæmonis tentationes abrepti, à DEI lege deviemus. Unde rectè Canisius infert, Christiana num nôsse debere, tum quæ ad Sapientiam (uti sunt tres virtutes Theologicæ, Fides, Spes, Caritas) tum quæ ad Justitiam Christianam (uti sunt, declinare à malo, & facere bonum) pertinent.

IV. Tertio bene addiscat, & inculcet, ad quæ objecta extendere se debeat Fides divina, videlicet ad sequentia. 1. Ad ea, quæ Symbolo Apostolico continentur, & clariùs in Nicæno, & Athanasio explicantur. 2. Quæcunque scriptura seu divina, seu canonica complectitur. 3. Quæ ex prædictis duobus fontibus necessariò deducuntur. 4. Quæ Spiritus sanctus per Ecclesiam, sive scripta sive viva voce credenda proponit.

V. Quarto bene cognoscere studeat obligationem ad credendum, nimirum quòd *necessitate quidem medij* teneatur quivis Christianus explicitè credere, quòd DEUS existat, & quòd inquirentibus se remunerator sit; imò juxta quorundam sententiam etiam mysterium Trinitatis, Incarnationis, & passionis Christi, animæque immortalitatem. *Necessitate præcepti* verò, symbolum Apostolorum, præcepta DEI & Ecclesiæ, orationem Dominicam, & Sacramenta, ac misericordiæ opera, saltem ea, ad quæ suscipienda vel exercenda obligatur.

VI. Quintò bene apprehendere conetur motiva credibilitatis, qualia à S. Augustino & aliis enumerantur sequentia. Consensus populorum: miraculorum;

rum: frequentia: successio Pontificum conuenerit
 Catholicæ nomen iustissimo titulo possessum: Mvoad
 rum constantia: Prophetiæ donum: sanctimonie
 sapientia Doctorum, & aliorum Catholicorum: pro
 formitas cum scriptura sacra, & in articulis fidei: demor
 bus omnibus rectè Ricardus sic discurrit: *Utinam Infe*
tenderent Iudei, utinam attenderent Pagani, cum moru
ta conscientia securitate pro hac parte ad diuinum profacit
poterimus accedere. Nonne cum omni fiducia DE præ
cere poterimus: Domine, si error est, à te ipso decepi
mus. Nam ista tantis signis & prodigiis confirmata inli
& talibus, quæ non nisi a te fieri possunt, & certe a Patr
mæ sanctitatis viris sunt nobis tradita, cum summa aqua
statione probata, te ipso cooperante, & sermonem cogien
mante sequentibus signis.

VII. Sextò bene ponderet, memoria que imp
 aliqua principia, que in hac materia ad evitandum o
 periculum observanda sunt, qualia à Rosignolio
 quentia censentur. Primum est Salomonis: *Ab*
te ne quæseris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed
præcepit tibi DEVS, illa cogita semper, & in pluri
operibus ejus ne fueris curiosus. Secundum: Eadem
habet meritum, cui humana ratio præbet experimen
 Tertium: *In quocunque humanarum artium exercitiis*
impossibile est, primarum propositionum inquirere
monstrationes. Quartum: In rebus miris, sum
credendi ratio est omnipotentia Creatoris, Aut ut
 proponit: *Demus DEVM aliquid posse, quod nos*
teamur investigare non posse.

VIII. Septimò bene indaget & intelligat off
 um boni Christiani, quòd nimirum in genere quid
 tria sint, quæ ab eo requiruntur, *in corde caritas, in*

controversas, in corpore castitas. In specie verò sequentia
 um: Msuadeantur à Pædagogo Christiano. 1. Fuge omne
 timor peccatum, præsertim autem mortale. 2. Sint in
 orum: promptu remedia efficacia contra peccatum, v. g. me-
 dei: demoria DEI præsentis, Christi patientis, mortis, iudicii,
 Vitis Inferni, & cælestis gloriæ. 3. Jugi virtutum, & bo-
 norum operum exercitio vocationem tuam certam
 num iustificato. Hinc nihil age, quin bonam intentionem
 ia DEI præmittas, aut signum crucis facias. In DEI laudes
 & gratiarum actiones manè, vesperi, & aliàs ferventer
 insiste. DEI Matris, & Angeli Tutelaris, & aliorum
 Patronorum opem frequenter implora. Crebrò te
 aquâ lustrali asperge. E collo ceream agni DEI effi-
 giem suspende. Quotidie, si potes, SS. Missæ sacri-
 ficiū audi reverenter. Examen conscientiæ ante som-
 num acuratè facito. Statutos ab Ecclesia festos dies di-
 ligenter observato. Sacramenta Pœnitentiæ & Eu-
 charistiæ frequenter & piè obito. Fidei, spei, caritatis,
 aliarumque virtutum actus crebrò elicitō, ac imprimis
 humilitati insisto. Indulgentias lucrari studeto, pro
 animabus purgantibus crebrò orato. Imperata Eccle-
 siæ jejunia studiosè observato. In orationem frequen-
 ter incumbito. Hilari vultu pauperibus elemosynam
 præbeto,

§. II.

De Spe.

I. Est certa expectatio futuræ beatitudinis, ex
 gratia DEI, & meritis præcedentibus proveniens; de
 qua Sequentia Ascetæ scienda sunt.

II. Primum est, ut bene cognoscat naturam
 spei, & speciatim, qualis sit ea certitudo, quæ plerum-

F s

que

que ei attribuitur ; pro quo sciendum , duplicem
 certitudinem , de quâ hîc quæstio moveri potest.
divina vocatur , & est illa , quæ in divina revelati
 fundatur ; neque in hac vita sine specialissima DE
 ria haberi potest , uti Concilia , SS. Patres , & The
 gi docent. Posterior est *moralis* , quæ omnem
 rationem & metum prudentem excludit , qualem
 habemus nos Catholici , quod à Parentibus Cath
 cis geniti simus ; quod existat India , Italia &c. et si
 horum viderimus , & hæc certitudo in sanctis homin
 bus reperiri solet , & hauritur ex sequentibus signis.
 Ex virtutis , & humilitatis præcipuè studio , uti S. Et qu
 gorius testatus est , dicens : Mens , quæ Divino S. conse
 tu impletur , habet evidentissima signa sua , virtutes
 licet , & humilitatem ; quæ si utraque perfectè in eum
 mente conveniunt , liquet , quod de præsentia S. grand
 Spiritûs testimonium ferat. 2. Ex odio peccati ; Fidu
 teste S. Basilio , certò persuasus esse aliquis potest. posse
 UM sibi peccata remisisse , si affectionem animi omnib
 esse animadverterit similem illius , qui dixit : Iniquitatem
 tem odio habui , & abominatus sum. 3. Ex caritate
 & misericordia erga proximos : sic enim S. Augustinus pe
 pronuntiavit , dicens : Redeat unusquisque ad cor suum
 si ibi invenerit caritatem fraternam , securus sit , eo of
 transijt à morte ad vitam. 4. Ex inimicorum dilectione , c
 ne , juxta S. Anselmum dicentem : Per hoc , quod S. tra
 ritus Sanctus caritatem nobis infundit , quæ nos ad re
 imitatores esse divinæ caritatis , ut diligamus inimicos
 nostros , evidenti testimonio declarat menti nostræ offer
 nos esse Filios DEI. 5. Ex eo , quod anima habet quira
 lumen in parte rationali , lætitiâ in parte concupiscenti
 cend

...plicem
...oreft.
...revela
...na DEL
& The
...nem de
...ualem
...us Cat
...c. est
...tis hom
...signis
...uti S.
...vino S.
...virtute
...de in
...ntia S.
...cati;
...oreft.
...animi
...Ex car
...ugula
...corfu
...s fit,
...n dile
...quod
...e nos
...s inim
...i nos
...na hab
...acup

...ili, & pacem in parte irascibili; hæc enim certa esse in-
...ficia gratiæ infusæ, Alexander Alensis docet.

III. Alterum est, ut bene percipiat potissimum
fundamentum, cui spes nostra inniti debet; quod est
bonitas divina, uti Salomon monuit, dicens: Sentite
de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quæri-
re illum: Certè ipse Christus S. Mechtildi quondam
revelavit, & dixit: Perplacet mihi videre homines con-
fidentes de mea bonitate; talis enim quicumque est, &
in hoc perseverat, singulariter eum in hac vita remun-
rabor, & in altera uberrimam ei mercedem conferam.
Et quantò plùs de me confidet, tantò plùs etiam à me
consequetur; impossibile enim est, ut, quod quis san-
ctè de me credidit, & consequi speravit, non obtineat,
cum hoc ipsum ego promiserim. Mihi igitur fidat, qui
grandia à me expectat. Aliàs verò S. Gertrudi dixit:
Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, credendo,
impossè, scire, & velle me ipsum fiducialiter juvare in o-
mnibus, cor mihi transfigit, tantàmque pietati meæ
violentiam facit, ut non possim non ei gratificari, &
ex carnis manus porrigere ob gustum, quem ex eo, quòd totus à
me pendeat, capio. Et meritò, si enim Artifex, qui
opus aliquod præcipuum ad artem suam & ingenium in-
se ostendendum fecit, cupit illi suam perfectionem da-
re, cavetque sedulo, ne quis dicto vel facto malè id
tractet; & si fortè detrimentum passum est, omni mo-
do restaurare studet; quantò minùs DEUS patietur, ut
homo, in quo omnem suum amorem & sapientiam
ostendit, non pereat, sed omnem perfectionem ac-
quirat?

IV. Tertium est, ut solidam sciat praxin spei exer-
cendæ, quæ quidem in eo consistit, ut semper filialis

cum

cum illa timor conjungatur; nam, ut S. Bernardus cum timore spes magnum habet meritum: cum metu fructuosè speratur. Est autem is ipse timor rarissima quædam & efficax materia spei; cum Salomone teste, in timore sit fiducia fortitudinis. S. Augustinus, Fratres in Eremo adhortatus, Epa- tres, inquit, hanc amate, hanc tenete, non tamen timore, quia qui sperat, & non timet, negligens est; autem timet, & non sperat, depressus est, & decidit in profundum quasi lapis. Meritò ergo, ut S. Bernardus ait, beneplacitum est Domino super timentes eum & in eis, qui sperant super misericordia ejus.

§. III.

De Caritate.

I. Est Virtus, quâ DEUS non ob timorem, nec ob spem præmij, sed propter seipsum, & bonitatem diligitur; de qua Sequentia bene notantur Ascetæ.

II. Primum est, in ea totam perfectionem & felicitatem hominis consistere; uti S. Thomas ostendit. Et colligitur ex eo, quod perfectio & felicitas hominis consistat in possessione summi boni; hæc autem possessio cum non possit ordinariâ viâ haberi per realitatem, necessariò per intentionalem, qualis est caritas, obtineri debet. Hinc colligitur, cur Christus dixerit: *Estate perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est.* Indicare enim voluit, quòd, sicut Pater in Natura divina cum Paternitate identificata quodam modo perficitur, & completur, dum seipsam perfectissimè cognoscendo generat Filium, & cum hoc

Spiritum Sanctum velut perfectissimum amorem, atque adeò ipsius Patris perfectio in perfectissima sui cognitione & amore consistit, ita hominis quoque perfectionem in iisdem duabus entitatibus consistere.

III. Secundum est, ut bene apprehendat, quid requiratur ad dictam unionem seu amorem, nempe quòd duas partes involvat, amorem scilicet *affectivum*, qui consistit in hoc, quòd DEUS & nos ad exemplum illius velit sibi bonitatem summam, & summè gaudeat, se esse eum, qui est, id est summè bonum & perfectum. Et *effectivum*, qui in hoc consistit, quòd omnia, quæ ad extra operatur, ad majorem suam gloriam dirigat, id est, ad hoc, ut clariùs & perfectiùs semper cognoscatur & ametur à Creaturis, conformando se ejus sanctissimæ voluntati in substantia, modo, & fine nostrarum actionum, ut advertit P. Caraffa in Itinerario; vel, ut alij clariùs explicant, eligendo semper & agendo vel patiendo, *quæ DEO magis placent* (qualia sunt cæteris paribus, in quibus amor copiosius demonstratur, uti fit per tribulationes fortiter perpeffas; hæc enim ostendunt, firmam hominis cum DEO unionem intercedere, cum per tantam violentiam abstrahi se à DEO non patiat; Item per caritatem proximo velut imagini DEI exhibitam, per hanc enim fit, ut ampliùs cognoscatur & ametur DEUS, atque ideo iterum major longè in amante affectus arguitur, quàm si solus ipse DEUM amare studuisset) *quo modo magis placent* (uti fit, si cum magna alacritate, diligentia, & constantia opus peragant; hæc enim omnia magnam iterum in amante æstimationem DEI, & adhæsiorem ostendunt) & *quia magis placent*, id est, purissimè propter ipsius beneplacitum, unde ex hoc capite tantò perfectior est amor

amor, quanto minus solatij, vel proemij à creatura
rat, vel capit.

IV. Tertium est, quod ex hac unione vel
fectissima regula cuiusque hominis profectus in
tione sit metiendus. Pro quo notandum ex
ma. Perfectionem caritatis ex parte diligentis
perfectam esse, quando diligit quis tantum, quod
potest, quod contingit tribus modis. Primus est
tum cor hominis actualiter semper feratur in DEO
& hæc est perfectio caritatis in patria, in via autem
nariè possibilis non est ob humanam infirmitatem
cundus modus est, ut quis totum cor suum habitum
figat in DEO, ita scilicet, ut nihil cogitet, vel velit,
divinæ caritati sit contrarium, quale est solum per
mortale; & hæc caritas est de necessitate salutis.
tius modus est medius inter hos duos, ad quem
requiruntur. 1. Ut, quandoquidem aliquis se
actualiter in DEUM ferri non potest, conetur se
quantum necessitas præsentis vitæ patitur, actu
cum DEO uniri, uti S. Thomas pulchrè docet,
ait: *In Calo una & continua & sempiterna operatio
mens hominis DEO conjungitur; sed in hac vita, quod
rùm deficiamus ab unitate & continuitate talis operatio
tantum deficiamus à beatitudine & perfectione. Licet
homo non semper actu operetur hujusmodi operatio
tamen quia in promptu habet eam, semper potest operari
& quia etiam ipsam cessationem, puta somni vel occu-
tionis naturalis ad prædictam operationem ordinat,
videtur continua operatio esse.* 2. Requiritur, ut
& affectiones sic aliquis habeat mortificatas, ut ab
vix aut parùm impediatur vel retardetur ab unione
DEO, sed potiùs fruatur pace interna, quæ est

creaturus perfectæ caritatis. Atque hæc perfectio in hac vita haberi potest, non tamen præcepta est, sed solum sub consilium cadit. Et ex hac potissimum profectus colligendus est, quo enim magis accedit ad primum gradum, scilicet Beatorum caritatem, tantò major perigentisfectio censetur.

Atque ex his tribus solidissimis fundamentis, in quibus cardo & substantia totius propè asceseos vertitur. Colligitur I. Cur caritas inter omnes virtutes excellentissima dicatur, nempe, quia DEUM attingit, ut in ipso sistat, & non ut ex eo nobis aliquid proveniat, uti S. Thomas docet. Cur item sine caritate reliquæ virtutes nihil æstimentur, nimirum quia per ipsam homo & omnes ejus actus & virtutes ad ultimum finem diriguntur; quam ob causam etiam à SS. PP. & Ascetis Regina & forma virtutum reliquarum dicitur, quia scilicet omnes, ut supernaturalem bonitatem habeant, ipsi in ordine ad finem suum consequendum servire debent, atque ab ipsa velut radice prædictam bonitatem supernaturalem accipiunt.

Colligitur II. Ex iisdem tribus fundamentis sequentia sex Axiomata erui posse, non parùm servitura Ascetæ ad perfectionis studium prosequendum. Primum est: *Nemo bonus nisi solus DEVS*, quia in DEO tanquam fonte reperitur vera bonitas. Secundum: *Vanitas vanitatũ, & omnia vanitas, præter amare Deum.* quia ad imaginem DEI facta anima rationalis cæteris rebus occupari potest, repleti non potest, ut rectè dixit S. Bernardus. Tertium: *Minus DEVM amat, qui aliquid præter ipsum amat, quod propter ipsum non amat.* Quia hoc ipso ostendit, se dignam de DEO æstimationem non habere, ut qui in ipso tanquam fonte verum

gau-

gaudium haurire non malit. Quartum: *Nemo lesus nisi peccatum*: quia scilicet hoc solum privatur bono, aut certè minuit conjunctionem cum illo. Quintum: *Nemo leditur nisi à seipso*, quia nemo iniuriatur peccatum cogi potest, à quo solo, ut dictum, verum timeri debet. Sextum: *Non est pax impiis*, quia res quævis non nisi in centro suo quiescat, impietatem à DEO velut centro suo discedat, hoc ipso sperare non potest.

§. IV.

De Dilectione Proximi.

I. Est Virtus, quâ Proximus (id est, omnino) diligitur propter DEUM; ob quam Caritatem DEI revocatur, cùm idem cum ea obiectum formale habeat; de qua Sequentia quinque Articulis cognoscere debet.

II. Primum est, ut bene apprehendat regulam secundum quam formanda & regulanda hæc proximi dilectio, quarum prior in Levitico dicitur his verbis: Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Pro qua regula rectè applicanda, sapienter notat Thomas: amorem sui esse duplicem. Primum inordinatum & malum, quo quis exteriorem duntaxat carnem & carnem, quam bestiis communem habet diligit. Secundò ordinatum & bonum, quo quis diligit excellentiam interioris hominis, & vitam secundum rationis præscriptum instituit. Et secundum istum regulanda est nostra dilectio, uti pulchre dicit S. Augustinus, dum ait: *Prius vide, si nosti diligere ipsum, & tunc tibi commendato proximum, quem diligas*

Nullus enim, sicut te ipsum; si autem nondum nosti diligere te, timere meo, ne decipias proximum sicut te. Unde secundum hanc regulam teste S. Prospero, tunc diligimus proximum, quando ad mores bonos: & ad vitam aeternam sequendam, sicuti nobis, saluti eorum consulimus: quando pro peccatis, & periculis cogitamus, & sicuti nobis subveniri optamus, ita eis pro viribus subveniamus. Addit Ludovicus de Ponte, quando jucundam & gratam cum eo conversationem instituimus, & perfectam concordiam servamus.

Posterior regula à Christo data est his verbis: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem sicut dilexi vos.* Secundum quam proinde proximum diligimus, non eos non ob eorum merita, sed sola charitate impellente diligamus; si bona gratiæ & gloriæ, ipsamque perfectionem ipsis optemus, & pro viribus procuremus: Sed non tantum bona, delicias & honores, sed ipsam etiam vitam propter spirituale illius bonum amittere parati sumus: si onera ipsius portemus, & in nos suscipiamus, sicut Christus languores nostros tulit, & dolores nostros portavit in corpore suo super lignum: ut in finem usque hanc dilectionem cum Christo continueremus. Ita S. Paulus dilexit proximum, quemadmodum ipsemet testatus est. *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo: optabam enim anathema esse à Christo pro fratribus meis: Et quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?*

III. Secundum est, ut bene cognoscat summam perfectionem, hujus dilectionis, quæ quidem in perfectissima unione consistit. Pro qua intelligenda notandum est, ex Ludovico de Ponte, quinque unionis gradus posse assignari. 1. Est intellectus & judicij, ut

G

scili-

scilicet in iisdem veritatibus credendis, & præceptis, & præceptis, & præceptis,
 mittendis conveniamus, quemadmodum S. Paulus ad Corinthios
 hortatus est Corinthios dicens: *Obsecro vos, fratres mei, per nomen Domini nostri IESU Christi, ut idipsum persequamini omnes, & non sint in vobis schismata, sed sitis perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* Si tamen
 gradus est voluntatum & cordium, sicut olim in ecclesia
 titudinibus credentium cor unum erat & anima una, quem gradum hortatus est S. Paulus ad Philippenses
 dicens: *Si qua consolatio in Christo, si quod solatium gaudii, si qua societas spiritus, si qua viscera misericordie, implete gaudium meum ut idem sapiatis, eundem sensum, eandem caritatem habentes, unanimes idipsum sentientes, & non contentionem, nec per inanem gloriam facientes, sed quæ aliorum sunt, singuli considerantes, sed quæ aliorum.* Christus
 tius gradus est unionis cum ipso DEO, ut unionem unam
 sit divina, & non humana, quem gradum præcipit
 Christus illis verbis: *Sicut pater in me, & ego in patre, ita et ipsi in nobis unum sint,* id est, ut sicut ego, & tu in
 dem essentiam habemus summam unionem in voluntate, & executione, ita & ipsi in nobis
 habeant per voluntatis suæ cum nostra concordiam. Quartus gradus est unionis; ratione carnis
 cum divinitate unitæ in SS. Sacramento altaris, quem locutus est S. Paulus dicens: *Vnus panis, unus
 corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus.* Quintus tandem gradus est unioniones, propter
 statum perfectionis, de qua præcipue Christus locutus est, dicens: *Ego pater sum in eis, sicut tu in me: ut
 consummati in unum,* id est, ut omnes hos quinque gradus conjungant cum magna constantia & perpetua
 perseverantia.

præceptum, ad similitudinem perfectissimæ uniti-
onis, quam diuinæ personæ inter se habent.

Et hæc perfectio præcipuè in Religiosis statibus re-
peritur, in hac enim maiori cum sollicitudine procura-
tur subjectio proprii iudicij, abnegatio propriæ volun-
tatis, familiaritas cum DEO per orationem, frequen-
tia magis quieta & pia S. Communionis, & renunciatio
rerum omnium, & inordinati ad eas affectûs, ex qui-
bus omnes dissensiones oriuntur, ex quo rectè colli-
gunt Ascetæ, amicitiam nullibi perfectiorem, quàm in
Religiosis veris reperiri, utpote de quibus potissimum
dicitur, quòd amicorum omnia sint Communia. Ut
adeo meritò dixerit Apostolus. *Super omnia autem
caritatem habete, quod est vinculum perfectionis, & pax
Christi exultet in cordibus vestris, in quo & vocati estis
in uno corpore.*

IV. Tertium est, ut bene etiam cognoscere stu-
deat uniones malas, siue amicitias particulares, quarum
tres species rectè à P. Rodriguez assignantur. Prima
est, quando æquales se majori quadam propensione
ob titulum, non in spiritu, sed in carne & sanguine
fundatum amant, quam quidem amicitiam S. Doro-
theus ut amicitiam Diaboli fugiendam docet, utpote
quæ spiritum corrumpit, & profectûs sui Zelum extin-
git. Imò juxta Basilium in Religionibus mille odio-
rum, invidiarum, suspicionum, inimicitiarumque est
seminarium, causa item divisionum, circularum, clan-
dulariorum congressuum, conspirationum, & pestis
Ordinum deterrima, utpote prævaricatrix omnium
Regularum, & bonorum omnium expultrix. Unde
sequendum prudens S. Dorothei consilium: *Si profi-
cisci cupias, unicum habe socium, unicum amicum,
DEVM,*

DEVM, & qui DEVM timeat, & cum eo loquitur
 & converferis: Et is in domo DEI inops fit, in
 autem Divinis dives & plenus. Quod si dixerimus
 se loqui, de bonis rebus, & sibi mutuo prabere bona
 filia, meminerint, non placere DEO sacrificium
 alieno igne offertur, & silentium obligare, ut certis
 poribus etiam à bonis abstineamus, ne, ut S. Augustinus
 advertit, prolabamur in mala, transeuntes à virtutibus
 nis, sed tempore prohibito, dictis, ad otiosa, & in
 & ex his etiam ad noxia. Secunda species est, quando
 aliquis ex desiderio ascendendi ad splendida & in
 in Religione officia, ijs se plus æquo adjungit, & in
 affigit, qui muniis illis & honoribus consequendis
 procurandis magis videntur idonei, quæ species
 tò lues pestilentissima censetur; nam domus, quæ
 teriùs pontibus & sustentaculis nititur, ruinæ præ
 est: & arbor palo alligata, satis ostendit, firmas
 in terris se necdum egisse. Certè Parasitorum, &
 latorum propria sunt talia officia, non Religio
 & argumentum minimè fallax præbent, sub religio
 Pallio superbum, sæcularem, & vanum animum
 Unde prudenter iterum S. Dorotheus monet
 rioribus, Præfectis, & Ducibus tuis subditus esto, & im
 miam illorum consuetudinem de vita; est enim
 quidam, qui desides & vecordes in perditionem & in
 tum adducit. Tertia species est, quando certarum
 sonæ uniunt sese, coeuntque ad inducendas in
 munitatem inauditas novitates, ordinationesque
 enter à majoribus institutas, convellendas, quam
 citiam proinde, ut S. Bernardus in simili loquitur,
 munitas expressius plangit, sentit differentius & vigi
 tius cavendum existimat, utpote intestinum & domum
 cum malum.

V. Quartum est, ut bene cognoscere studeat
 potiora officia caritatis; quæ quidem aptè per similitu-
 dinem corporis & membrorum explicantur, juxta illud
 Apostoli. *Vos estis corpus Christi, & membra de mem-*
bro. unde sicut tunc Corpus bene constitutum cen-
 setur, si caput erga membra, & hæc erga caput, aliæque
 commembra officium suum præstant, ita tunc quoque
 caritas censetur perfecta in communitate, si superior
 respectu inferiorum, & hi erga superiorem & æquales,
 membrorum & capitis officia imitantur. 1. Itaque
 sicut caput suavem imperandi modum habet præeun-
 do plerumque, aut comitando ad labores; & sicut ne-
 cessarium alimentum spirituum & sanguinis liberaliter
 reliquis membris dividit; dolentibus verò & afflictis
 valde compatitur, & efficaciter, quantum est ex se,
 morbos depellere nititur; ita simili modo Superior er-
 ga subditos se gerat. 2. Sicuti membra inferiora ca-
 piti aliquid imperanti celerrimè obediunt: mirè amant,
 & defendunt, & se pro illo ictibus exponunt: singula-
 riter denique reverentur; ubi maculatum est, abluunt:
 si erubescit, tegunt: si insigne aliquod facinus ab ijs est
 factum, illi honorem relinquunt, & coronati sinunt;
 ita similia quoque officia Subditi erga Superiores exer-
 ceant. 3. Sicut membra æqualia summam conjun-
 ctionem retinent, omnemque etiam minimam divisio-
 nem fugiunt: se mutuò supportant, ita ut nunc pes,
 nunc tergum aut latus, nunc alia pars totum pondus
 sustineat, & summè se defendat, ita ut si flamma pedem
 aut manum unam corripit, mox alterum depellere ni-
 tatur, si occulta pars revelatur, mox alterum membrum
 tegat; ita hæc ipsa ejusdem communitatis Religiosi er-
 ga se observare studeant, sibi que illud Apostoli dictum

G 3

appli-

applicent: ante omnia mutuam in vobismetipsis recipi-
tem continuam habentes.

VI. Quintum est, ut bene cognoscat, aliam
etiam doceat circumstantias ad primum actum
actionis, scilicet correctionem Fraternali requiritur
quæ sunt quinque potissimum, quarum prima pertinet
ad ipsum morbum, ut scilicet non suscipiatur correctio
morbi ad se non pertinentis, aut incogniti, aut per
integro emendati. 2. Ad Tempus pertinet, ut
correctio non suscipiatur correctio, cum vel corrigens
iratum se advertit, aut certè peccantem iratum
videt; ut non assiduè aut statim semper corrigens
paulatim emendare studeat, nisi fortè periculum
mora sit. 3. Ad locum pertinet, ut scilicet, quæ
corruptio omnibus peccantur, coram omnibus corrigantur
ut omnes timeant: quæ autem secretò patrata sunt
secretò corripiantur. 4. Ad modum pertinet, ut
correctio principiis obstitatur: ut ad radicem excindenda
tendatur: ut non acetum semper severæ increpationis
adhibeatur, sed oleum etiam mansuetudinis & lenitatis
miscetur, sicque regat vigor disciplinæ mansuetu-
dinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic
vigor commendetur ex altero, ut nec vigor sit
induratus, nec mansuetudo dissolvatur. 5. Ad finem
pertinet, ut scilicet cum intentione solius gloriæ Dei
& salutis proximi ea correctio suscipiatur; &
correctio quicunque à Divina manu cum magna
tranquillitate suscipiatur. Huc etiam pertinet, ut
apprehendantur causæ obligantes tum ad correctionem
faciendam, quales sunt, v. g. honor DEI, bonum
spirituale Fratris peccantis, & bonum Cōmunitatis
ex tali correctione dependet, imò & bonum ipsius cor-
ripit

etipis eripientis, quod ex correctione legitimè suscepta merito sperare potest; tum ad eandem æquo animo ferencat, aliam, quales sunt præter paulò antè allatas, incrementum insigne humilitatis, patientiæ, & caritatis.

§. V.

De Zelo animarum.

I. Est juxta S. Bernardum l. 58. in Cant. intima quædam Stimulatio Caritatis, piè nos sollicitantis, æmulari fraternam salutem, æmulari decorem Domûs Domini, incrementa lucrorum ejus, incrementa frugum Justitiæ ejus, laudem & gloriam nominis ejus. De quo Sequentia Ascetæ bene ponderanda sunt.

II. Primum est, ut bene cognoscat conditiones Zeli, quarum prima est, ut *universalis* sit: id est, talis, ut S. Bernardus explicat, qui vulgus non spernat, sed doceat: divites non palpet, sed terreat: pauperes non gravet, sed foveat. Secunda, ut sit *ordinatus*: ut primam curam nostræ, deinde alienæ salutis habeamus, ad exemplum DEI, de quo ait S. Joannes: & nos de plenitudine ejus omnes accipimus. Disce ergo & tu non nisi de pleno effundere, nec DEO largior esse velis, inquit rectè S. Bernardus. Huc etiam pertinet, ut inter plures proximos, qui magis pietatis, vel justitiæ, vel necessitatis majoris titulo sunt conjuncti, præferamus; quem effectum & affectum experta Sponsa dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, & ordinavit in me caritatem. Tertia est, ut *discretus* sit: DEUS enim, ut S. Bernardus ait, vult se (& alios) amari non tantùm dulciter, sed etiam sapienter. Unde Apostolus ait: sit rationabile obsequium vestrum. Nec ha-

bet callidus hostis machinamentum efficacius agere,
 lendam de corde dilectionem, quam si efficere pexspe
 ut in ea incaute, & non cum ratione ambuletur. Cris,
 ta est, ut sit *benignus & suavis* potius, quam *asper* non
 nam homines in vinculis caritatis, & funiculis tenent,
 Adæ, id est, Christi trahi cupiunt, & efficacius sub benigno
 Hinc DEUS B. Mariæ Magdalenzæ de Pasis dicitur
 maximè felix Spiritus, qui hodie regnat in terra, citales
 S. Ignatij, quia ejus Filij in conducendis animabus quam
 DEUM præcipuè procurant dare notitiam, quæ cum
 pere sit gratum ipsi DEO, & quanti sit momentus à
 rendere operibus internis, & internè tractare consistat
 DEO, quia hoc exercitium facit, ut cum facilitatè in
 arduas & difficiles, homines amplectantur propter in
 men, quod recipit anima à DEO, à quo nascitur gloria
 quia omnem amaritudinem in dulcedinem convertebat
 Quinta est, ut sit *perseverans*: nam gutta cavat lapidem
 non vi, sed sæpe cadendo; hinc S. Chrysostomus, plurimum
 solum semel, inquit, atque iterum hoc facite, sed *sepe*
 per. Nam etsi verbis tuis non obtemperat, postea & S.
 temperabit; iterum te videns urgentem fortè erubere,
 scet, & reveritus tuam curam ab his, quæ te offendunt DEO
 desistet. Et alibi addit: quandoquidem & illud odit
 biò sit, ut Piscator, qui per totum diem vacuum seculo
 traxit rete, sub noctem jam abire parans, capto, & retro
 per totam diem ipsum fefellerat, pisce descendat. Etiam
 nim si Agricola protinus ab Agricolatione resiliat, quæ
 semel atque iterum acciderit æcis inæqualitas, *famorat*
 brevi periremus omnes. Hinc S. Franciscus Xaverius
 rius monebat Animarum Cultores, ut non fortitudine
 quàm perseverantiùs perferrent eorum vitia, infirmitate
 tem sustinerent, frugemque sementis factæ, laborum orat
 que

facilius que, quamvis seræ spei, fructum, velut boni Agricolaë
 sperare pexspectarent, non ignari, eos, qui seminant in lacry-
 etur. Omnis, in exultatione messuros. Quòd si talibus initio
 am non uterentur, quales expeterent, ita se cum illis gere-
 culis serent, ut cum improbis Filijs, suis boni Parentes, DEI
 acius se benignitate freti, qui hominem mentes suo demum
 zis dicatempore ad bonam perducit frugem, non diffident,
 terra, etiales aliquando fore, quales expeterent. Proinde nun-
 nimabquam desinerent, eos omni studio colere, præsertim
 n, quæcum DEUS omnium communis Pater, quamvis læ-
 omentus à nobis, benignè tamen facere omnibus non de-
 actare distat.

facilitate III. Alterum est, ut bene cognoscat, & præpa-
 propteret instrumenta, quibus potissimum utendum est ad
 citur angloriam Divinam & animarum salutem procurandam;
 convequæ quidem breviter, sed rectè S. Bernardus assignavit
 at lapidicis: Nunc autem manent tria hæc, verbum, exem-
 omnis, plum, oratio, major autem horum oratio; ea namque
 e, sed operi & voci gratiam & efficaciam promeretur. Hinc
 postea & S. Chryostomus, poterimus, inquit, alios corrige-
 rtè erit, si ad preces semper confugiamus, & oremus
 ffendit DEUM, ut det sermonem sapientiæ & intellectum au-
 illud odit, certamque & inde probabilem hujus depositi
 acuum custodiam; sæpe enim contingit, ut, quæ studio no-
 cepto, astro corrigere non possumus, ea per preces efficere va-
 dat. Eneamus, per preces, inquam, perpetuas. Primum er-
 liat, quo & primarium Operarij Dominici instrumentum
 ras, favoratio est, de qua rectè S. Augustinus dixit: Munus
 us Xarsum ut præstet, (operarius Evangelicus) magis pie-
 n fortis tate opus est orationum, quàm oratoris facultate, ut
 in firmo orando pro se, & pro alijs, quos est allocuturus, sit
 laborum orator antè, quàm Dictor. Hinc S. Maximo teste,
 que.

Divus

Divus Paulus ultra humana raptus in tertium caelestia
 secreta cœlestia cognovit, ut Ecclesiarum secretis
 Doctor inter Angelos disceret, quæ inter homines
 prædicaret. Alterum instrumentum sermo est; quæ
 S. Paulus dixit: Vivus autem est sermo DEI, & ceteros
 & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens
 que ad divisionem animæ ac Spiritus, compagum
 que ac medullarum, & discretor cogitationum
 rentionum cordis. Duplex est autem, publicus
 privatus, uterque perutilis & efficax, si rectè in-
 tur, sed posterior, quia familiarior, & præsentior
 cum quibus agitur, necessitati plerumque accom-
 datior, meritò efficacior quoque censetur; plures
 enim proficit sermo, qui minutatim irrepsit an-
 teste Senecâ; hinc P. Petrus Faber Germanus
 lus in hoc ponebat omnia, in hoc hærebat, & hinc
 bat; nimirum virtus bonum consilium est, ut idem
 neca discurret; consilium autem nemo clamore
 Aliquando utendum est & illis, ut ita dicam, con-
 nibus, ubi, qui dubitat, impellendus est. Ubi
 hoc non agendum est, ut velit discere, sed ut discat
 hæc submissiora verba veniendum est. Facilius
 trant, sed hærent: nec enim multis opus est, sed
 cacibus: seminis modò spargenda sunt, quod quæ-
 sit exiguum, cum occupavit idoneum locum, &
 suas explicat, & ex minimo in magnos auctus diffu-
 rur. Duo tamen circa hunc sermonem præcepta
 sapientissimis illis Zelosissimisque Operarijs SS. I-
 tio & Francisco Xaverio observata, quorum prius
 Ignatio dictatum, est, ut caveatur, ne de rebus
 divinis ineptè & ad satietatem ac fastidium agatur.
 terum à S. Xaverio commendatum, est, ut caveatur

ne nimia quædam gravitas suspicionem præbeat reverentiam exigentis arrogantia, sed potius facilitatem vulgus præferat, affabilitatemque sermonis; nam, teste Cicerone, difficile dictu est, quantopere conciliet animos hominum, comitas affabilitasque sermonis. Tertium instrumentum est *Exemplum* seu vitæ Sanctitas: quia sermo vivus, ut loquitur S. Bernardus, & efficax exemplum est operis, plurimum faciens suadibile, quod monstratur; quia plures homines oculis credunt, quam auribus, Senecâ teste. Neque difficile æstimatur, quod jam factum conspicitur, ut S. Ambrosius loquitur. Alias duas hujus doctrinæ rationes affert S. Gregorius, dum ait: Fit plerumque in audientis animo duplex adjutorium in exemplis Patrum, quia si ad amorem venturæ vitæ ex præcedentium comparatione accenditur, & si se aliquid esse existimat, dum meliora de alijs cognoverit, humiliatur. Optimam autem hujus rei rationem affert S. Ignatius, quia scilicet ejusmodi vitæ Sanctitas hominem cum DEO conjungit, efficitque adeò ut in illo verificetur illud promissum Christi: Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere. Atque hæc tria instrumenta ipse Sponsus in Canticis indicasse videtur per verba illa: Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Etenim teste S. Bernardo, meritò columba dicitur, quæ pro suis & aliorum delictis in oratione gemens & supplicans, divinam sibi misericordiam conciliare non cessat. Meritò Amica dicitur, quæ Sponsi lucra studiosè ac fideliter prædicando, consulendo, ministrando conquirat. Meritò quoque formosa, quæ cælesti desiderio fulgens, super-

supernæ contemplationis (& boni exempli ac
vitæ) decorem se induit.

IV. Tertium est, ut cōgnoscat tentationes ne
bus plerumque hic Zelus impeditur, aut minuitur, ut
quidem ad tres præcipuè revocantur. 1. Est, non el
dentia de divina gratia, & nimia in proprijs vii fece
confidentia, ratione cujus multis evenit, quod gloria
& Aarōni dixit DEUS: quia non credidistis mihæ, se
sanctificaretis me coram Filijs Israhël, non intro
hos populos in terram, quam dabo eis. Cui post
tentationi ut occurratur, magna de vocatione & qua
æstimatio concipienda est, illudque pro certo labor
dum, quòd DEUS, qui aliquem pro instrumentum vel co
legit, possit etiam & velit id per eum efficere, quibuscu
majorem suam gloriam facere decrevit. Hinc Pelarè
thasar Alvarez dicere solebat, ex quo DEUS Respollo
sum posuit, ipse eundem deducet, etiam cum proficiat qu
Quòd si plus eum oneret, quàm ferre possit, sed q
onerat, quia in se recepit supplere, quod illi deo vider
igitur ego vellem, ut ipse manu sua aliquid mihic arde
neret, quod meas facultates excederet, nam hoc ipse perm
neretur id mihi dare. 2. Tentatio est, nimium agim
vandi alios desiderium, etiam supra vires, unde cet e
non rarò tristitia & invidia suboriatur, si quis adve ac ali
alios præclara opera efficere, se verò ob virium mov
lentorum defectum ad similia ineptum, vel infir ab al
entem esse: cui proinde tentationi ut occurratur, delio
quisque sibi firmiter persuadere debet. Primum suo,
DEUM pro libitu sua talenta & officia distribuere, ut q
que adeò imprudenter & inutiliter se aliquem ad mer
nera offerre, ad quæ DEUS ipsum adhibere non Bern
crevit, verendumque meritò, ne illud per Propher (R
Je

pli ac Jeremiam & Oseam olim dictum audiant: Non mitte-
bam eos, & ipsi currebant. Ipsi regnaverunt, & ex
atione non Principes extiterunt, & non cognovi. Ven-
inuitum seminabunt, & turbinem metent; culmus stans
Est, non est in eo, germen non faciet farinam; quod et-
prijs fecerit, alieni comedent eam. Alterum est, DE I
quod gloriam & animarum salutem promovere, non huma-
stis minax, sed solius divinæ virtutis opus esse, atque adeò labo-
intromem & industriam hominum, ut Theophilus Bernar-
Cui prolixius re & advertit, non aliud esse, quàm evocationem
tione & quasi irritamentum divinæ gratiæ, quæ, si defuerit,
erto labor omnis cassus & inefficax jacet; at si se vel ultro,
rum vel copiosius effuderit, potest id omne sola quod qui-
ere, quibuscunque adhibitis præstari aut sperari poterat, uti
Hinc præclarè S. Paulus indicavit, dum dixit: Ego plantavi, A-
US Repollo rigavit, DEUS autem incrementum dedit.
m pro- Itaque neque qui plantat, est aliquid: neque qui rigat,
ffit, sed qui incrementum dat DEUS. Cùm ergo pro-
li de- videntiſſimus DEUS non laboribus magis, quàm
mili- ardentibus precibus, aliarumque virtutum exercitijs
hoc- permoveri soleat ad gratiam efficacem ijs, quibuscum
nim- agimus, conferendam, non est sanè, cur quisquam li-
unde- cet exiguis talentis præditus diffidat, se non perinde,
is ad- ac alios tam DE I gloriam, quàm alienam salutem pro-
rium & movere posse; maximè cùm aliunde etiam fructum
el in- ab alijs ex suo labore hauſtum participet, quatenus vi-
tratur- delicet unum cum ijs corpus constituit, atque adeò si
rimum- suo, cuicumque tandem sedulo insistat officio, efficiat,
tibuere- ut quemadmodum toti corpori, ita illi quoque velut
em ad- membro talis fructus adscribatur. Quod totum S.
re non- Bernardus more suo præclarè confirmat dicens: Unum
Proph- (Religiosum ordinem) opere teneo, ceteros caritate.
Je
Faciet

Faciet autem caritas (fidenter loquor,) ut ne quidem fructu frauder, quorum instituta non plus aliquid dicam: Tu tibi cautè age; potest fieri, quia frustra tu laboraveris; ut autem diligam bonum, quod operaris, fieri omnino potest. O quanta fiducia caritatis! alius ratur non amans; & alius amat nihil operari. Ite quidem suum opus perdit, illius verò caritate quam excidit: quia ut S. Leo optimè dixit, merito ditescunt proprio, qui profectu delectantur alieno. 3. Tentatio est, quòd fructus operatus non respondeat: cui tentationi facilè occurrentes, quentes tres doctrinas bene perpendat. 1. Quòd hoc ipso, quia fructus statim non responder, de eo desperandum sit. Nam, ut sapienter dicit S. Chryostomus, non erexi quidem ægrotantes, men eos, qui valent, reddidi firmiores. Non ab quosdam à vitio sermo noster, sed tamen eos, qui virtute agunt, reddidit attentiores. Supra hæc addam tertium. Hodie non persuasi, sed fortè persuadere potero. Quòd si minùs cras, men perendie, aut quarto abhinc die fortassis persero. Qui hodie, quæ audivit, repulit, cras fortè audiet & recipiet; fortassis post dies complures perbit animum ijs, quæ dicentur. 2. Quòd magnitudinis fructus, satisfacere officio suo, & DEI voluntati implere; uti idem S. Chryostomus pulchrè indicandum dixit: Utinam Oratio nostra aliquid profectum ferat. Quòd si post longam admonitionem in ipsa vitis perseveraverint, ne sic quidem nos desister illis, quòd rectum est, consulere, quandoquidem aquarum venæ, etsi nullus veniat aquatum, manant

men : & fontes , quamvis hauriat nemo , tamen scate-
bras emittunt : & amnes , etsi nemo bibat , nihilò se-
rius fluunt : sic oportet & illum , qui concionatur , quam-
vis nullus auscultet , tamen præstare , quidquid in ipso
scriptum est . Siquidem hæc lex nobis , qui sacri sermonis
administrationem suscepimus , à benigno præscripta est
DEO . In cuius doctrinæ confirmationem S. Ignatius
hortabatur suos , ut exemplum Angelorum Tutelarum
ob oculos semper haberent , qui , quos à DEO sibi com-
missos habent , monent , quoad possunt , defendunt ,
regunt , urgent , ad bonum juvant ; sed si voluntatis li-
bertate abutantur illi , & in obsequentes ac obstinati
sint , propterea tamen nullo anguntur mœrore , nullâ
afficiuntur molestiâ dicentes : Curavimus Babylonem ,
& non est sanata . 3. Quodd neque præmio suo labor
sit cariturus , licet omni alio fructu destituatur , id quod
memorabili sententia S. Bernardus Eugenio declaravit :
Noli diffidere , inquit , curam exigeris , non curationem .
Denique audisti : curam illius habe , & non : cura , vel
sana illum . Verum dixit quidam . Non est in Medico
semper , relevetur ut æger . At meliùs tibi propono de
tuis . Paulus loquitur : plùs omnibus laboravi , non ait ,
plùs omnibus profui , aut plùs omnibus fructificavi :
Verbum insolens religiosissimè vitans . Aliàs autem no-
verat homo , quem docuit DEUS , quia unusquisque
secundùm laborem accipiet , non secundùm proven-
tum . Ita quæso & tu fac , quod tuum est , nam DEUS ,
quod suum est , faciet : Satis absque tua sollicitudine &
anxietate curabit . Planta , riga , fer curam , & tuas ex-
plevisti partes : Sanè incrementum , ubi voluerit , dabit
DEUS , non tu : Ubi fortè noluerit , tibi deperibit
nihil , dicente Scripturâ : Reddet DEUS mercedem
labo-

labo-

laborum Sanctorum suorum. Securus labor, con-
 nullus valet evacuare defectus. Quod ipsum verb. I
 B. Virgo S. Birgittæ olim sequentibus verbis in fine
 Amici DEI non habent attædiari in servitio DEI
 laborare, ut homo malus fiat melior, & homo tam I
 veniat ad perfectiora. Nam quicumque volumedia
 haberet sibilandi in aures omnium transeuntium, ora
 JESUS Christus esset verè DEI Filius, ac faciens
 naretur, quantum posset, ad aliorum conversionem :
 licet nulli vel pauci converterentur, nihilominus e. E
 dem mercedem obtineret, ac si omnes conversion
 tur. Sicut per exemplum dico tibi : Si duo merce I
 ex præcepto Domini foderent Montem durissimū
 & alius inveniret aurum electum, alius verò nihil
 propter laborem & voluntatem digni essent qu
 mercede.

CAPUT III.

DE MORALIBVS VIRTVTIBVS

HArum quatuor plerumque genera ab Ascetis
 gnantur, de quibus S. Bernardus in lib. de co
 ait : *Bonus circuitus est, si Iustitia querit, Prudentia
 venit, Fortitudo vendicat, Temperantia possidet,
 Iustitia in affectu, Prudentia in Intellectu, Fortitudo
 effectu, Temperantia in usu.* Quid autem de his spe
 liter scire Ascetam oporteat, in præsentī capite dicitur

§. I.

De Prudentia.

I. Est Virtus practica, per quam & finis huius
 stus præfigitur; & media ad eundem obtinendum